

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

מסעי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יח
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' נפתלי צבי יהודה

בן ר' ראובן ע"ה

בערג

נפטר ז"ך תמוז ה'תשנ"ד

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת לאה פייגא תחי'

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י בני משפחתם שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. דברי המדרש על פירוט המסעות, והשאלות עליהם

על מניית מסעות ישראל במדבר בפרשתנו, נאמר במדרש¹ (ורש"י מצטט זאת בפירושו על התורה²): „משל למה הדבר דומה, למלך שהיה בנו חולה, הוליו למקום אחר לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל מסעות, ואמר לו: כאן ישננו³, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך. כ⁴ אמר לו הקדוש-ברוך הוא למשה: מנה להם כל המקומות היכן הכעיסונו, לכך נאמר: אלה מסעי בני ישראל.“

צריך להביא: (א) משל בתורה מדויק ביותר, ולכן מובן, שלא רק המשל באופן כללי „שהיה בנו חולה... לרפאותו“ מתאים לנמשל, אלא גם כל פרטי

(1) תנחומא פרשתנו ג. במדבר פכ"ג, ג.
(2) ריש פרשתנו – בפ' ה', וראה לקמן הערה 4.
(3) בבחי' כאן: „ישננו“, וכ"ה בדפוס ראשון ושני דרש"י, ובכמה כת"ר רש"י. וראה לקמן הערה 67.
(4) בפרש"י ליתא סיום זה (רק כתב „וכו.“), וי"ל בפשטות, כי ע"ד הפשט א"פ לומר שמונה כאן, כל המקומות היכן הכעיסונו, שהרי בכ"ז מסעות לא, הכעיסונו⁵ [ולעזר מפרש"י ר"פ דברים: ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו כ"ל, אבל להעיר מעקב ט, ז, שם, כד. פרש"י יתרו יט, ב.]. ויתירה מזו: בכ"ז מהמסעות לא נזכר כלל בפשט שם איה מארע מיוחד.

זה פרש"י מביא גם פ' התנחומא – כי לפירושו של ר' משה הדרשן ש, נכתבו המסעות הללו להודיע חסדיו של מקום .. שכל ל"ח שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות – קשה, דא"כ לא הו"ל לפרט אלא עשרים מסעות אלו**? לכן מביא רש"י משל התנחומא, שע"פ מתורץ למה מפרט המסעות שקדמו לשלוח המרגלים ואותם שלאחר מיתת מרים, כי כבר נזכרו (רובם) בקרא וטקרה שם איה מארע מיוחד [נ], כאן ישננו כ"ל הוקרנו כ"ל חששת כ"ל אינם ענינים של „הכעיסונו“ דוקא, כ"א מארעות בכלל – ראה רע"ב, ג"א (נעתק בהערה הבאה), דבק טוב ועוד. ולהעיר מלך טוב כאן.]
אלא שלפירושו זה קשה, למה נכתבו המסעות משלוח המרגלים עד מיתת מרים (שלא נזכרו כלל לפני בקרא)? וזה מתורץ לפי הפירוש של ר' משה הדרשן.

(*) הביאור על פי פנימיות הענינים (במדרש) – ראה לקמן בפנים טע"ף ה'.

(**) ברמב"ן כאן, „בכל חסון הגדול לא הלכו אלא מ"ב מסעות“. אבל מלשון רש"י משמע שהחסון הוא בזה, שכל ל"ח נגה לא נסעו אלא עשרים מסעות.

המארעות שבמשל – „כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך“ – מתאימים לנמשל.

היכן אנו מוצאים שלושה ענינים אלו בנמשל, במסעות⁶?

(ב) יתר-על-כן: מכך שהמדרש אומר רק שלושה דברים אלו ואינו מוסיף את המילה „וכו.“, מובן, שדוגמאות אלו אינן מתאימות רק לחלק מן הענינים שבנמשל, אלא הן מתארות את מצבם הכללי של ישראל במסעות⁶ – הן קיימות בכל מ"ב המסעות.

(ג) מובן מדוע „כאן חששת את ראשך“, ואף „כאן הוקרנו“⁷, הם משל ל„מקומות היכן הכעיסונו“, כי אלה ענינים של צער ומחלה. אבל מדוע הענין של „ישננו“ הוא משל לדבר המכעיס את המלך⁸?

(ד) שני המארעות הראשונים כתובים בלשון רבים – „ישננו ו„הוקרנו“ – כולל המלך, ואילו הפרט השלישי, „חששת את ראשך“, הוא בלשון יחיד – בן המלך בלבד – כיצד מתאים כל זה לנמשל?

ב. שלוש הדוגמאות – שלושת המסעות הראשונים

אפשר להסביר בפשטות⁹ את הסיבה לכך שהמדרש מביא שלוש דוגמאות (ישננו, הוקרנו, חששת את ראשך): כך היה בהתחלה, בשלושת המסעות הראשונים מארץ מצרים ועד ים סוף – (א) מרעמסס לסכות, (ב) מסכות לאיתם, (ג) מאיתם לפי החירות, כדלהלן:

(5) בג"א כאן דכש, היו ישראל בנתת ושלוה וזהו ישננו .. בצער כאשר ה' חסר להם דבר וזהו הוקרנו .. בסכנה ה' וזהו כמו חולה החושש בראשו" – אבל מובן, שמכיון שהוא משל בתורה, צריך לומר, שמצינו ג' ענינים אלו (ישננו הוקרנו וחששת את ראשך) בנמשל גם בתוכנם הפרטי (שינה, קור ומחוש בראש).

(6) ראה ג"א שבהערה הקודמת.
(7) ראה עץ יוסף לתנחומא ובמדבר כאן. שפ"ח. ועוד.
(8) ראה ב"מ קו, ב: חולי .. זו צינה.
(9) בדוחק אפ"ל כי עצם השינה (ובפרט דמלך וכן מלך) שלא בבית ה"ע של „צער“.
(9) גם ע"ד הפשט, וכדמוכח מזה שהובא בפרש"י עה"ת וראה לקמן בפנים ובהעירות.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מה קרה במסע השלישי – „פי החירות“?
נאמר בתורה²⁰, ששם טענו ישראל „טוב לנו
עבוד את מצרים ממזוננו במדבר“, שזוהי
טענה שכלית נגד משה²¹ – „חששת את
ראשך“.

ג. קריעת ים סוף – ביטול הטומאה, כמו בגאולה העתידה

כידוע²², רומזים מ"ב המסעות שבמדבר,
בין השאר, לבירור וזיכוך „מדבר העמים“²³
במשך תקופת הגלות, שיסתיים כאשר יגיעו
ל„ירדן ירחו“ – מלשון ריח, גילוי המשיח,
שהוא „מורה ודאין“ (=מריח ודן), ובכך בוחנים
אותו²⁴, עד אשר יתבטל לחלוטין הרע של
„מדבר העמים“ – „ואת רוח הטומאה אעביר מן
הארץ“²⁵.

נאמר בתורה²⁶, „כימי צאתך מארץ מצרים
אראנו נפלאות“. בתורת החסידות²⁷ מסבירים,

(20) בשלח יד, יב.
(21) ולהוסיף לשופרי דמילתא – אף שגם בלא"ה מובן הענין
עפ"י הנ"ל – דשאר הנסיונות שהיו במדבר, עיקרם ה' מצד זה
שהיו רעבים ללחם וצמאים למים (ולא טענה בשכל):
במרה כתיב (בשלח ט, כד) רק, „מה נשתה“; במדבר סין
(שם טז, ב ואילך), „להמית את כל הקהל הזה ברעב“ [וזהו
הסיבה לטענתם, מי יתן מותנו גו' בארץ מצרים גו' וראה
רש"י שם, ב]; ברפידים (שם יז, א ואילך) – „ואין מים .. תנו
לנו מים“ [ורק כשענה משה טענה שנלית – עורר מענה כיו"ב
– „למה זה העליטנו ממצרים“]; כשהתאוו בשר (בהעלותך יא,
ד ואילך) – הרי „התאוו תאוה“ (ורק עיי' „ויבכו גם בני גו'“.
וראה רש"י שם – דאליב' עסקינו); לאחר שמתה מרים (חקת
כ, ב ואילך) – „ולא ה' מים לעדה (ולכן) ויקהלו גו'“. וכפרש"י
– ודרי זה המצב והנסיון דרפידים. ולהוסיף, שגם בטענתם
עצמה (ועד' במרגלים – שלח יד, ב) התחלטה – הבעת רצון
– (ולא שכל) – „לו גו'“: לאחר ה' הדר (חקת כא, ה ואילך)
– „כי אין לחם ואין מים גו'“.

שבשכל.
(22) לקו"ת פרשתנו דרושי אלה מסעי וביאורים.
(23) יחזקאל כ, לה. וראה גם בחי', אדה"ח ועוד ריש
פרשתנו. לקו"ת ר"פ נשא. ובכ"מ.
(24) סנהדרין צג, ב.
(25) זכר' יג, ב. ונאמר (ישעי' כה, ח) „בלע המות לנצח“.
וראה סה"מ תרכ"ח ע' מ' ואילך.

(26) מיכה ז, טו.
(27) ראה ד"ה כימי צאתך תש"ח רפי"ב: דבגאולת מצרים
התחדש ענין עקרי והוא פתיחת הצנור דגאולה. ועיי"ש בסוף
המאמר. – וראה גבורות ה' – למוד"ל מפראג – פרק סא
דמבאר דבגאולת מצרים קבלו בני מעלה עצמית דבני חורין

על המילים „ויסעו מסכות“¹⁰ אומר רש"י:
„ביום השני. שהרי בראשון באו מרעמסס
לסכות“. יוצא, שלאחר המסע הראשון
מרעמסס חנו בני ישראל ונחו בלילה¹¹, עד
„יום השני“, בסכות, ולכן – „כאן ישננו“.

החידוש שנתחדש במסע השני – „ויסעו
מסכות ויחנו באיתם“¹² – היה, שאז – לפי פשוטו
של מקרא¹³ – נוספו ענני הכבוד, כפי שנאמר
בהמשך הפסוק בפרשת בשלח¹⁴: וה' הולך
לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך...¹⁵ –

והרי חז"ל אומרים¹⁶, שבנוסף לתפקיד של
„לנחותם הדרך“ הקיפו ענני הכבוד את בני
ישראל כסוכה „לצל, לבל יכה בהם שרב
ושמש“¹⁷, שגם תפקיד זה¹⁸ של ענני הכבוד
בוצע מיד כאשר „ויסעו מסכות“¹⁹...

ולכן רומזת הדוגמא של „כאן הוקרנו“,
באמצעות ה„צל“ של ענני הכבוד.

(10) בשלח יג, ב.

(11) אף שהיו שם ג"כ כמה שעות ביום הראשון, שהרי „באו
שם (לסכות) לפי שעה“ (פרש"י בא יב, לו), וגם קיבוץ כל
ישראל לרעמסס ה', „לשעה קלה“ על כנפי נשרים (פרש"י יתרו
יט, ד. ממכילתא שם. ולהעיר מלקו"ת צי יד, א*).

(12) פרשתנו לג, ו. בשלח שם.

(13) וראה תיב"ע בא יב, לו: ונטלו כו' לסכות כו' תמן
איתחפאיר שבעת ענני יקרא כו'.

(14) שם, כא.

(15) ומה שלא הוצרכו ל„ענני הכבוד“ מרעמסס לסכות –
י"ל, כי הנסיעה מרעמסס לסכות היתה באופן ד, ואשא אתכם
על כנפי נשרים“ (פרש"י בא שם) ואין צורך בענני הכבוד.

(16) ראה סוכה יא, סע"ב. מכילתא ותנחומא בא שם.
מכילתא בשלח (שם, כ). תו"כ אמור כג, מג. תיב"ע, ת"א
ופרש"י אמור שם. ולהעיר גם מפרש"י בהעלותך ט, יח
(מבחינת דמלאכת המשכן רפי"ד).

(17) שו"ע אדה"ח או"ח סתרכ"ה. מושו"ע שם.

(18) (משא"כ הא שהענין שנוסע לפנייהם ה' מנמיך את הגבוה
ומגביר את הנמוך נחשים ועקרבין וכו') (מכילתא בשלח
(שם, כא). ברייתא דמלאכת המשכן שם. ספרי ופרש"י בהעלותך
י, לד. תנחומא בשלח ג') – בפשוטו לא ה' צורך בזה עד שהיו
במדבר ממש (לאחר הים סוף – ראה לקמן הערה 54) שלא היו שם
דרכים כו' והוא מקום „נחש שרף ועקרב גו'“ (עקב ח, טו).

(19) להעיר מדעת רע"ק (מכילתא ותנחומא) דלעיל
הערה 16) דמש"צ „סכותה“, „ויסעו מסכות“ – „אין סוכות אלא
ענני הכבוד“.

(*) ובכח"ל: „בואם לרעמסס“ ובסידור (שא. א) „בסוכות“
ותלמי בדד"ל ב, ויאפר את הבצק – באיזה מקום אפר. ראה
תו"ש עה"פ בא יב. לט.

(*) וגם לתיב"ע (שבהערה 13) עיקר הצורך בזה ה' בהיותם
במדבר ממש.

לעילוי נשמת
ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרמן
נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת רבקה לאה בת יוכבד תחי קרמרמן
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים
ומשפחתם שיחיו

הוספה

בשורת הגאולה

לב.

ויש להוסיף ולהדגיש הקשר והשייכות דאהבת ישראל להגאולה העתידה – לא (רק) מפני שביטול הגלות הוא ע"י ביטול סיבת הגלות (שבא ע"י ההיפך דאהבת ישראל), שהרי בעמדנו לאחר סיום מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, לאחר סיום כל מ"ב המסעות ב"מדבר העמים", נמצאים כבר "על ירדן ירחו"י" (דרגתו של משיח ד"מורח ודאין"), על סף הגאולה, בודאי שכבר נתתקנה סיבת הגלות, ולכן, ההדגשה דאהבת ישראל היא – בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלמה הקשורה עם נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שמודגשת באחדותם של ישראל, מצד בחי' היחידה (דרגה החמישית) שבכל ישראל בשווה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח, יחידה הכללית.

(משיחות ש"פ מטות מסעי, ב' מנחם-אב תשנ"א)

- (1) ראה יומא ט, ב.
- (2) ראה לקרית פרשתנו פח, ג ואילך.
- (3) פרשתנו לג, מח.
- (4) סנהדרין צג, ב. וראה לקרית פרשתנו פט, ב.
- (5) כידוע שהפסוק "דרך כוכב מיעקב" שקאי על מלך המשיח, קאי גם על כאו"א מישראל שנמשל לכוכב, כיון שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח (ראה לקר"ש ח"ב ע' 599. וש"נ).
- (6) רמ"ז לוח"ב מ, ב. ולוח"גרס, ב. ועוד.

א) מכך שהמדרש מתעכב על המילים "אלה מסעי בני ישראל", ואף מסיים "לכך נאמר אלה מסעי בני ישראל", מובן, שבמשל מוסבר, כלשון רש"י, "למה נכתבו המסעות הללו" –

ואין מובן: בתוך מ"ב המסעות המנויים ישנם כמה וכמה "מקומות" שלכאורה לא מתאימה לגביהם הסיבה, "מנה להם... היכן הכניסונו?"³¹ (ב) במשל, המלך, "מונה כל המסעות" בעת "שהיו חוזרין". יתר-על-כן: מן הביטוי "ואמר לו כאן"³² מובן, שהוא "מונה כל המסעות" כשחוזרים אל אותו מקום עצמו³³; בעזרם שוב באותם המקומות, אומר המלך, "כאן ישננו, כאן...". וצריך להבין: מה הכוונה בנמשל ל"היו חוזרים"? הרי בני ישראל לא חזרו במסעות אלו³⁴, אלא המשיכו הלאה והתקרבו לארץ ישראל?

ה. המסעות – מצב ירוד

ההסבר לכך הוא: המסעות ששל היהודים לעבור ב"מדבר העמים" נגרמים על ידי כך שהנשמה, והיהודי בכלל, יורדים מאיגרא רמה למקום של העלם והסתור. אמנם, תכלית הירידה איננה רק למען התועלת שתצמח מכך ל"מדבר העמים" (הזיכור שלו על ידי עבודת ישראל), אלא גם למען ההתעלות הנגרמת ליהודי באמצעות הירידה³⁵. אך בכל זאת, בעת המסעות עצמם מורגשים גלות והסתור. רק באמצעותם באה – מאוחר יותר – העליה.

אמנם, יודעים שמטרת הגלות היא ההתעלות, אך בכל זאת, ביצוע ענין זה הוא באופן, שכאשר נמצאים בגלות חשים בירידה (אלא שהיא גורמת לדבר אחר – לעליה), יוצא, שכאשר נמצאים ב"מסעות" שרויים במקום ובמצב של "מדבר", אשר "לא" ישב

שהכח לגאולה העתידה נובע מ"צאתך מארץ מצרים". ומובן, שביטול הרע היה גם בעת יציאת מצרים, ואף באופן המאפשר פעולה של "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" לעתיד לבוא.

ענין זה נראה בגלוי בקריעת ים סוף – "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים"²⁸. בני ישראל ראו בבירור את ביטול ומיתת הטומאה. ויש לומר שזהו ההסבר, באופן כללי, לכך שהמדרש רומז במשל למסעות הראשונים שעד קריעת ים סוף, כי במסעות אלו נגרם ביטול הטומאה בדומה למה שנגרם בכל מ"ב המסעות ב"מדבר העמים" עד "ירדן ירחו"י ובגלות בכלל, כדלעיל. דבר זה מובן גם מכך שבשירת הים אומרים שה"אימתה ופחד" של קריעת ים סוף יהיו "עד" יעבור עם זו קניית – ית ירדנא, כפי שמפרש רש"י בהתאם לתרגום. ומיד בהקדמה לכל השירה אומרים "אז"י שיר משה ובני ישראל" בלשון עתיד, שהכוונה היא גם לשירה כשיחיו המתים, כפי שדורש רש"י בפירושו על התורה.

ד. דיוקים נוספים במשל

ההסבר שדלעיל הוא רק מצד קריעת ים סוף, שהיתה לאחר המסעות הללו – שבקריעת ים סוף היה "מצרים מת", בדומה לסיום המסעות ב"מדבר העמים".

אך כיון שבמשל מפורשים כל שלושת המסעות, ולא קריעת ים סוף, הכרחי לומר, שבמסעות אלו עצמם, לפני קריעת ים סוף, ישנם פרטים השייכים באופן כללי לכל "מסעי בני ישראל", שבגללם מנויים מסעות אלו. וגם שפרטים אלו מתבטאים בשלוש הדוגמאות "ישננו", "הוקרנו", ו"חששת את ראשך".

כדי להבין זאת, יש להתעכב תחילה על דיוקים נוספים במשל זה:

- (31) וראה אלשיך ריש פרשתנו: כך במסעות אלו אירע (רק) ברוב צרות כו'.
- (32) במדבר: "כשחזרו". ויש לפרש ג"כ ככפנים.
- (33) כמפורש באלשיך כאן.
- (34) אף שבדיוק "ל שהכוונה – חזרין להמקומות בזכרונם מחשבתם ודיבורם.
- (35) ראה גם לקו"ת פרשתנו צא, א ואילך.
- (36) ירמ' ב, ו.

- ואין המקרה דגלות שלאת"ז מבטל זה כלל. – ועיין ח"ב מ, א.
- ולעזיז ממחז"ל דלאחר מ"ת (שהתחלת עשה"ה הוא, אשר הוצאתיך מארמ"צ") שחיי קודם (תו"כ (הובא ברש"י) בדר כה, מב. פרש"י שם, נה).
- (28) בשלח יד, ל.
- (29) שם טו, טז.
- (30) שם, א.

אלא גם הוא חלק מן המסעות שבהם המלך „הוליו.. לרפאותו“.

לפיכך מובן, שכוונת ה„חוליו“ היא רק כדי שכן המלך יגיע למעלה של חולה שנתרפא, באופן ש„זדונות נעשות לו כזכויות“⁷², ולא רק „מכאן ולהבא“, אלא ש„נעקר עונו מתחילתו“⁷³, כיון שזו היתה הכוונה מלכתחילה.

(72) יומא פ, ב.
(73) פרש״י יומא (שם, א) ד״ה כאן מאהבה. וראה בארוכה לקו״ש ח״ז ע׳ 185 ואילך.

(74) שופטים ה, לא. ראה תניא פכ״ז.

(*) נדפס בסה״מ מלוקט ח״ה ע׳ קמט ואילך.

לזכות

כ״ק אדוננו מורנו מלך המשיח

ויהי ר״ש ש״י קיום הוראת

כ״ק אדמו״ר מלך המשיח (בשיחת ב׳ ניסן ה׳תשמ״ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק׳,

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא׳

יחי אדוננו מורנו מלך המשיח לעולם ועד

זה ייעשה בגלוי ובשלמות בביאת משיח צדקנו, בסיום המצב של „היו חוזרין“ – יתגלה „כצאת השמש בגבורתו“⁷⁴ – המשמעות האמיתית והפנימית של „מסעות“ הגלות, בקרוב ממש.

(משיחות ש״פ מטו״מ ויהי מנ״א תשכ״ה, ד״ה באתי לגני תשל״א*)

אדם שם – „הכעיסוני“. וכלשונו של כ״ק מו״ח אדמו״ר במאמרו³⁷, שה„גוף ועצם הצמצום הוא היפך הרצון (העליון)“.

1. לאחר העליה ניכר שגם הירידה היא חסד

במה דברים אמורים? – כאשר נמצאים עדיין ב„מסעות“ עצמם. אך כאשר מגיעים לעליה, מתגלה הפנימיות של הגלות, שלאמיתו של דבר אין היא אלא חלק של העליה³⁸.

וזהו כוונת המשל בתיאור „כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות...“: לאחר הירידה מלמעלה למטה בכל מ״ב המסעות, מתחילה החזרה – העליה מלמטה למעלה³⁹. „היו חוזרין“ את אותם המסעות – כלומר, אז חשים שגם המסעות בדרך הירידה הם חלק מן העליה⁴⁰.

(37) ד״ה ע״כ יאמרו המושלים תרצ״א פ״ב (סה״מ קונטרסים ח״א קצב, ב).

(38) ראה גם לקו״ש ח״ג [המתורגם] ע׳ 236 הערה 19. ח״ה [המתורגם] ע׳ 62 ואילך. ח״ו [המתורגם] ע׳ 250 (בענין המסעות). ועוד.

(39) להעיר גם מרע״ב כאן: כיון שהיו חוזרין כלומר כיון שהיו קרובים ליכנס לארץ ולשוב למעלת אבותם כו׳. (40) ע״פ המבואר בפנים י״ל – ב„יינה של תורה“ שברש״י – שב׳ הפירושים (דו׳ משה הדרשן והתנחומא) הם נגד ב׳ המצבים דנשמה:

פירוש הראשון איירי ב„חסדיו של מקום“ בעת המסעות, ירידת הנשמה למטה

– ואף שכל המסעות ירידות אלו הן בהיותם כבר נשמה בגוף ובמדבר העמים, הוא עדין שאמרים בכל יום מחדש „שהחזרת בי נשמת“ שנעשה ברי׳ חדשה (ש״ע אדה״ו תא״ת ס׳ ד ס״א) ואח״כ „נשמה שנתת בי טהורה היא (בטהירו עילאה – לקו״ת בחקותי מז, א) ומשם יורדת דרך כל סדר ההשתל – אתה בראת כו׳ (עד) בקרבי“ – ולהעיר מב״ד ספ״ד: בשעה שאדם ישן היא (הנשמה) עולה ושואבת לו חיים מלמעלה. ועד״כ בפדר״א פ״ב –

ופירוש השני „כיון שהיו חוזרין“, בעת עליית הנשמה לאחר ירידתה*

[ומתאים ג״כ לב׳ הענינים שבכתוב: (א) „ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם גו׳ (ב) ואלה מסעיהם למוצאיהם“ – שקאי על ירידת הנשמה מלמעלמיט ועלייתה מלמעלמיט, כמבואר בלקו״ת פרשתנו צא, ואילך. צו, א. ובכ״מ]**.

(*) ראה תורת הבעש״ט (רובא בדגל מחנה אפרים ריש פרשתו. הספד לכתו שם טוב (קה״ל סכ״ג). דיטנס המ״ב מסעות אצל כל אדם, והם – מיום הולדו עד שבו אל עולמו. (** עפ״י יש לבאר ג״כ (ב„יינה של תורה“ שברש״י: (א) זה שרש״י מעתיק גם שמות בעלי הפירושים – ר׳ משה הדרשן ורבי

זהו המשמעות של „מנה להם כל המקומות היכן הכעיסוני“. בדומה לנאמר⁴¹, שלעתיד לבוא יאמרו „אודך ה׳ כי אנפת בי“, יודו לקדוש־ברוך־הוא על אשר „אנפת בי“, כי אז יתגלה שזהו חסד.

בכל זאת, כיצד ייתכן לומר שה„מסעות“ ב„מדבר העמים“ הם ענין של חסד ועליה? לכך מקדים המדרש ואומר במשל, שזה אפשרי מפני שכן המלך אינו הולך לבד את ה„מסעות“, אלא עם המלך, ואף יותר מכך: המלך „הוליו“, ואף יותר מכך: כל ההליכה ופרטיה הם כדי „לרפאותו“, וכיון שכך, ברור, שהירידה עצמה היא (בפנימיות) חסד⁴².

2. גם חטאים – עליה

לכאורה, ניתן לשאול על כך: הדברים מובנים לגבי הירידה ל„מדבר העמים“ באופן כללי, כיון שכך נקבע מלכתחילה על ידי המלך, ומובן, שזהו ענין של חסד ועליה.

אבל הענין של „הכעיסוני“ ב„מסעות“ נגרם על ידי חטאי ישראל. כלומר, ישראל גרמו, באמצעות חטאים, לירידה⁴³ יותר מאשר נקבע מלמעלה. ומדוע הכרחי לומר, שגם ירידות אלו הן לצורך עליה?

אף אם נאמר, שתיתקן של ירידה נוספת

ועפ״י יומתק רמו לשון רש״י הבלתי רגיל (ורבי תנחומא דרש בו דרשה) אחרת – כי מצב ועבודת הנשמה בעלייתה מעו״ז הוא באי״ע לגמרי לגבי מצבה בעת ירידתה למטה – „דרשה (ועבודה) אחרת“ [ראה אה״ת ויחי (שפ, א״ב) בענין „יוסף ה׳ לי בן אחר“ – „מדרגה אחרת“. ועי״ש, שהוא מה „שמסט״א ונה״ב נהפך להיות בחי׳ בן כו״ – ע״ד העלי׳ ד„מקומות היכן הכעיסוני“].

(41) ישע״י יב, א.

(42) ראה אנה״ק ס״א. וראה לקו״ש שצוינו בהערה 38.

(43) היינו שלא זו בלבד שכללות הליכתם במדבר ארבעים שנה הוא מפני חטא המרגלים, הנה גם המסעות גופא. בכ״כ מהם „הכעיס לפני המקום“ (לשון רש״י ר״פ דברים).

תנחומא – כי „משה“ ענינו המשכה מלמעלמיט. ורבי תנחומא מלשון „נחמה“ – על הירידה ע״י העלי׳ שלאחרי הירידה (ב) לשון רש״י, מיסוד של ר׳ משה הדרשן .. דרש בו דרשה כו״: כי ב„פרד״ס“ דתורה – דרשה מתאימה לעולם הבריאה – התחלת המציאות (השיבת לירידה) דהנשמה וכ״ל (בפנים ההערה) דהתחלה זו היא „אתה בראתה“. והתחלת העלי׳ ועד לשלימות יחוד אמתי ורא ע״י ההתבוננות שנברא מאין ליש כו׳ ולעולם ה׳ דברך נצב ס׳ (שהחזקה) בארוכה.

מתאפשר רק באמצעות כח נעלה יותר, ולכן נגרמת על ידי התוספת בירידה גם תוספת בעליה, בכל זאת, זהו, לכאורה, רק, מכאן ולהבא – דבר זה מתרחש רק בסוף התיקון והעליה. אך כיצד ייתכן לומר שירידה זו עצמה היא בפנימיותה עליה?

אלא, האמת היא⁴⁴, כפי שמסביר אדמו"ר האמצעי בהרחבה⁴⁵ – בהתבססו על דברי המדרש⁴⁶ על הפסוק⁴⁷, „נורא עלילה על בני אדם“, שחטאו של אדם הראשון בעץ הדעת היה, „עלילה נתלה בו“, – „לפעמים גובר הרע דיצר הרע על האדם ויחטא מפני ש, מלמעלה הסיוע עליו היצר הרע להביאו לחטא זה“⁴⁸.

ואין זה סותר לענין של „בחירה“ ושכר ועונש, כי „עזר העליון שיעזרו לבחינת הרע לגבור על הטוב“⁴⁹ הוא באופן נעלם שאיננו מורגש על ידי האדם, וממילא בחירתו היא חפשית⁵⁰, בדיק כשם שידיעת ה' איננה מחייבת את הבחירה⁵¹.

יצא אפוא, שגם ירידות אלו הן ככונה תחילה⁵², שבאמצעות התשובה על החטא יושג „יתרון האור מן החושך“, על ידי הפיכת הזדונות לזכויות.

ח. רק במסעות הראשונים הוביל המלך בגלוי

ההבדל שבין שני הסוגים של ההתדרדרות ב„מקומות היכן הכעיסונו“ – (א) המסעות שבהם מורגש בגלוי שהמלך „הוליכו למקום“; (ב) המסעות שבגלוי הם תוצאה של בחירת האדם, והענין שהמלך „הוליכו“ הוא מוסתר – מתבטא בהבדל שבין המסעות אשר לפני קריעת ים סוף לבין אלו שלאחר קריעת ים סוף: חז"ל⁵³ אומרים ש, אילו זכו ישראל, כיוון שעלו פרסות רגליהם מן הים, היו נכנסים לארץ. כלומר, המסעות שלאחר קריעת ים סוף הם תוצאה מכך שלא „זכו“ – עקב החטאים. ואילו המסעות שלפני קריעת ים סוף היו מתקיימים גם אילו „זכו ישראל“.

ההסבר לכך הוא: ה„מדבר“ ממש התחיל לאחר ים סוף⁵⁴. המקום שבו נסעו עד ים סוף הוא מקום מעבר בין ישוב (מצרים) לבין מדבר⁵⁵.

משמעות הדברים ברוחניות היא⁵⁶: „מדבר“ הוא מקום אשר „לא“ ישב אדם (הנעליון)⁵⁷ שם – מקום טומאה המנוגד לרצון הקדוש-ברוך-הוא. ואילו הדרך המוליכה למדבר איננה מקום ישוב (ל„אדם העליון“), אבל גם איננו מנוגד לרצון הקדוש-ברוך-הוא⁵⁸: זהו סדר של ירידה שנקבע מלכתחילה מלמעלה, על פי התורה⁵⁹.

זהו ההסבר הפשוט והגלוי לכך ששלוש הדוגמאות שבמשל הן כנגד שלושת המסעות שעד קריעת ים סוף, כי רק במסעות אלו

(53) ספרי דברים א, ב.

(54) שהרי „אתם“ הוא „בקצה המדבר“, ומאיתם לפי החירות הוא „לאמוריהם לצד מצרים“ ופי החירות „הוא פיתום“ (פרש"י בשלח יד, ב). וראה בשלח ט, כב. פרשתנו לג, ת.

(55) אף שבכללות נק' ג' מדבר (בערך ישוב מצרים) – ראה בשלח יד, ג. ועוד.

(56) ראה לקו"ת ראה לב, ב: יש באדם בח' עיר מושב, ובח' שדה ומדבר.

(57) לקו"ת נשא כ, ג. ראה שם. ובכ"מ.

(58) ע"ד מ"ש בלקו"ת פרשתנו בביאור אלה מסעי (צב, א) ההפרש בין המסעות עד מ"ת (במדבר הקרוב לישוב – ק"צ) ולאחרי מ"ת (והרחק מישוב – ג' קליפת הטמאות). וראה אזה"ת ויצא (רג, א. תנא, ב) דשדה (הממוצע בין עיר למדבר), הוא כללות המל' שגם ק"צ יונקת ממנה.

(59) להעיר מתור"ח ח"ש ד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה [ציון בלקו"ת ראה שם, סעי' דבח' שדה היא מה ש, התורה נשתלשלה בחשך .. אפי' בשקר כ"ל עיי"ש.

הוביל המלך את בנו בגלוי. ואילו המסעות האחרים הם תוצאה של בחירת בני ישראל, שגרמה ל„לא זכו“.

ט. ג' הדוגמאות – ג' ענינים לצורך קיום בחירה חפשית

משמעות שלושת המסעות שבהם המלך „הוליכו“ בגלוי מתבטאת בשלוש הדוגמאות שבמשל: „ישננו“, „הוקרנו“, ו„חששת את ראשך“. (כל אלו אינם מצבים של „חולה“ אמיתי⁶⁰, שקשור לחטא⁶¹, ואף „חששת את ראשך“ איננו „חולי“ ממש, כפי שאומר רש"י⁶² על מאמר חז"ל⁶², „כל מיחוש...“ – „מיחוש, חששא בעלמא לפי שעה וקל“) –

כדי שעבודתם הרוחנית של ישראל תהיה באופן של „החיים והמות נתתי לפניך... ובחרת...“⁶³, דרושים שלושה חידושים:

(א) הנשמה צריכה לרדת ממקום של אור וגילוי ל„מקום“ של הסתר והעדר האור, שאילולא כן לא תיתכן מציאות של „והמות נתתי“, המאפשרת בחירה בהיפך החיים ר"ל.

(ב) עם זאת, צריך להיות גם „החיים... נתתי לפניך“ – ולכן צריכה להיות בתוך מקום הסתרת האור גם השפעה של אור – „שיתף בו מידת הרחמים“⁶⁴.

(ג) כדי שהבחירה תהיה חפשית צריכה גם הנפש הבהמית להיות בעלת שכל עצמי, שיוכל למצוא „תועלת“ בהיפך האור והחיים ר"ל⁶⁵, שהרי אילו הבחירה ב„מות“ היתה רק בגלל הרגשות, לא היה כאן שוין, וזוהי איננה בחירה חפשית, במיוחד כיון שבמצב כזה היה

(60) ומה שבמשל הן, „חולה“ גם לפני המסעות – י"ל, כי כמה דרגות ב„חולה“, וכמ"ש האריז"ל (טעומ"צ פ' וירא. ובאריכה – ד"ה חמשים שערי בינה תרנ"ג (נפסד בס' השיתות תש"ע' ע' 201 ואילך)) דחולה בגימטריא מ"ט שחסר לו שער הגין. וכן בענינו, שנשמה למעלה קודם ירידתה למטה נק' „חולה“ מפני שעדיין חסרה לה העל' שע"י הירידה למטה.

(61) ראה ריש' שבת (פ"ד ה"ג): חלי זה יצה"ר. וראה מהר"י לבמדבר"כ כאן.

(62) שבת יא, א. נצבים ל, יט.

(64) כמדור – ב"ר פ"ב, טו. פס"ד פ' בחודש השביעי. פרש"י ר"פ בראשית. נת' באריכה ב"ה שובה ישראל תרנ"ט.

(65) ראה באריכה ד"ה כבוד מלכותך תר"ס.

השכל, של הנפש האלקית, מתגבר תמיד על הרגש, כי האדם במהותו הוא שכלי.

ואלה הן שלוש הדוגמאות – „ישננו“, „הוקרנו“, ו„חששת את ראשך“: (א) שינה, שהיא „אחד מששים למיתה“⁶⁶, העדר שכל וכו', מראה על הסתרה⁶⁷, העדר. (ב) „הוקרנו“ – בתוך צמצום האלקות כלול הגילוי⁶⁸, שיתף עמו מידת הרחמים, שהיא „מקדחת“⁶⁹ את עוצמתו של הצמצום. (ג) „חששת את ראשך“ – זהו השכל של הנפש הבהמית, המאפשר בחירה ב„מות“ ר"ל.

בכך מובן מדוע כתובות הדוגמאות „ישננו“ ו„הוקרנו“ בלשון רבים, ואילו „חששת את ראשך“ בלשון יחיד – כי הצמצום והגילוי שבתוכו ישנם גם מצד המלך, ואילו „חששת את ראשך“ הוא ענין הקשור לבן המלך בלבד.

י. כל המסעות הם כוונת המלך

כאמור, גם הירידות, שבגלוי הן תוצאה של בחירת האדם, הן בעצם כוונת המלך. אבל בירידות אלו הענין שהמלך „הוליכו“ הוא נסתר.

לכן שלושת המסעות הללו הם „כלל“ של כל המסעות, כי גם הירידות המאוחרות יותר הן לאמיתו של דבר תוצאה מן המצב שאליו המלך „הוליכו“.

ויש לומר, שזוהי הסיבה לכך שרש"י, בפירושו על התורה – „ינה של תורה“⁷⁰ – מוסיף, לאחר ציטוט המילים „חששת את ראשך“ מן המדרש, את המילה „וכו“⁷¹: בכך הוא רומז, שגם ההמשך של „חששת את ראשך“ – היותו של בן המלך „חולה“ ממש עקב בחירתו החפשית – איננו רק מצד הבן,

(66) ברכות נו, ב.

(67) גם להגריסא, „ישננו“ (וראה לעיל הערה 3) – הרי ארז"ל (מגילה כא, סע"א), „אין ישיבה אלא לשון נענכה“. וראה ע"ד החסידות לקו"ש ח"ז [מתורגם] ע' 93 ואילך, ויש"נ.

(68) ראה באריכה מאמרי תג השבעות תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב), תגה"ש תש"ד.

(69) ראה ד"ה שובה שם (בביאור המשל – ב"ר שם) ד, אם יתן לתיכן ציון .. הוא בחינת מדה"ר. ועיי"ש מ„הרמ"ז פ' שלח“.

(70) היום יום ע' כד.

(71) בפשטות כוונתו להמשך התנחומא (ותמשל), כך א"ל הקב"ה כו" – אבל ע"פ „ינה של תורה“ שבפרש"י, י"ל כבפנים.

(44) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 66 ואילך.

(45) תו"ת תולדות ד"ה ויתן לך פ"י ואילך. שעה"ת לאדהאמ"ק ח"א כ, ד ואילך. וראה ג"כ ד"ה ומשה נגש אל הערפל לאדה"ז (קה"ת, תשכ"ה) פ"ה (אדה"ת יתרו ע' א"ז).

ד"ה ויתן לך וביאורו בסה"מ תקס"ב. ולהעיר ג"כ מביאדה"ז להצ"צ ע' רסו ואילך.

(46) תנחומא וישב ד. וראה סוכה נב, ב: ד' מתורגם עליהן הקב"ה שבראם כו' יצר הרע דכתיב ואשר הרעית.

(47) תהלים ט, ה.

(48) תו"ת שם יג, א. אבל בביאור"ש שם (ע' רסח): משא"כ האב לטמא פותחין לו אבל לא מסייעין ח"ו. ואכ"מ.

(49) תו"ת שם טו, ד.

(50) שזהו הביאור במשאור"ל (נדה טו, ב) דצדיק ורשע, לא קאמר, וכאשר הידיעה שלמעלה באה בגילוי (בדיבור) מוכיחה היא את האדם – תו"ת שם פ"ג. שעה"ת שם.

(51) ראה בכ"ז תו"ת שם פ"א ואילך. ביאור"ש שם (ע' רסה"ו). לקו"ש שם (וש"ג).

(52) ראה ב"ר (ספ"ב, פ"ג, ח), מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה כו' ומעשיהו של רשעים. ושם (ספ"ב), איני יודע באיזה מהם חפץ כו'. וראה תורת הבעש"ט (צפע"ג וכן פורת יוסף וכו' – העתק בס' הבעש"ט פ' בראשית סמ"א ואילך) שהוא מצד מעלת יתרון האור שניכר מצד החושך, עיי"ש.